



## ESEJ

Za najbolji esej - diploma i objava knjige u Elektronskom obliku do kraja 2013.g. od strane Izdavačke kuće DHIRA, Kusunacht, Švajcarska (priprema, naslovnica, DTP, ISBN broj, objava online).

Ladislav Varga, Srbija

Esej "Balkanska kultura nestajanja (esej kao zlosutna priča)

*Objašnjenje: "Suština poimanja stvarnosti u navedenom eseju je jednostavnost izražaja, kompleksnost uobličivosti ciljanih htijenja. I, iznad svega, razumijevanje prostora i vremena koje obuhvaća, ali i secira".*

## БАЛКАНСКА КУЛТУРА НЕСТАЈАЊА

(Есеј као злослутна прича)

Становници југоисточне Европе из разноврзних медија сваког дана могу сазнати за приче о породичним насиљима над децом, женама, старима, које се завршавају масовним трагедијама, убиствима или самоубиствима; самоубиствима младих, самоубиствима пензионера, и тако до у бескрај...

Време је да се као људи фокусирамо на ове алалмантне податке, а не само да то посматрамо као обични посматрачи и кафански статистичари. Нама житељима тога дела Европе дан почиње таквим лошим вестима. То је свакодневна појава на коју смо помало оуглали, а која је све масовнија, али шта је узрок таквој једној ситуацији? Сви ми већ дуго живимо у једном високо трауматизованом друштву. Ми смо сви (без обзира на нацију) у овом региону трауматизовани. И то не од пре двадесет година, наше трауме почињу још много раније. Од најранијих ратова са тих простора, преко Балканских, Првог, Другог светског и иних ратова потом. Замислите само колико је генерација деце одрасло без родитељске љубави као последица тих људских кланица. Зато и друштва која континуирано пролазе кроз такве трауматизоване стадијуме почињу да функционишу на један посебан начин. Заправо то су друштва која немају визију, не знају куда иду. То су друштва која стално тумарају у помрчини свога времена. То су друштва која су дубоко оштећена у ономе што нас чини људима и немају осећање емпатије према другима. Затим ту долази одмах и до повећања агресивности; и кад се све то узме у обзир, и када се томе придода лоша економска ситуација, онда не треба да се чудимо како се лако потезу разноврсна оружја како на друге тако и на себе саме. Живимо у друштву где се сви осећамо угрожено, а наше државе су беспомоћне не чине ништа или чине веома мало, на раду на тим траумама која се усадила дубоко у наша бића.

Питање је зашто човек са собом носи оружје? Отприлике због количине агесије која је због ових траума сакупљеног страха толико акумулирана, доводи до онога што се зове „кратки фитиљ“. А онда медији објављују оно што звучи најатрактивније или најдрастичније, а заправо имамо једно континуирано насиље које непрестано тече и које постаје – култура насиља! Ми смо зато друштва културе агресивности, зато што не следимо праве људске вредности. Ми смо темељно уплашени и трауматизовани из гомиле разлога; политичких, националних, економских, међународних, образованог система и пропасти породице, која је била елементарна комуникацијска ћелија у неком друштву. Међутим, наше породице су великим делом пропале јер су родитељи сами на

себе као вид комуникације „режали“ а деца то од њих прихватила, тако да ни једна школа то касније није могла поправити.

Држави је дато да буде монополиста силе да се не би сила или насиље продуковало изван одређених оквира. Међутим код народа југоисточне Европе, односно њихових постојећих органа власти, сматрају да сила ваби закон и закона се не придржавају, често га најдрастичније кршећи они сами. Сматрајући често да су га они донели и да он за њих не важи (што се у пракси често и манифестује).

То људе просто узнемирава и осећају се несигурно. Имају осећање да живе у перманентном ванредном стању, скрећући им мисли са основних животних проблема. Народу убаце у ухо како је држава угрожена, то је једно политички-пропагандно историјско померање које није тачно и нема упоришта. Емпиријски елементарно није истинито (да је држава угрожена а не појединац), и тако је и то део културе агресије и такве трауматизоване заједнице. Мислећи супротно (да нам је држава угрожена), ми заправо тако обмањујемо сами себе.

Врло је важно знати да у оквиру размишљања о трауми и психологији несрећа говори се о томе да постоји трансгенерацијски пренос трауме. Да то практично, чак и генерација која је живела у миру а родитељи су прошли кроз велике трауме, да се те трауме преносе и на децу. Код тих народа нема правог вође са визијом, да отвори нове путеве својим сународницима, да ода признање жртвама и да осуди целате из сопственог табора. Заборављене су речи великог писца: „све срећне породице срећне су на исти начин, свака несрећна несрећна је само на свој“.

У мање трауматизованим друштвима постоје пројекти кризне интервенције у заједници, односно у васпитно образованим институцијама. Ради се о томе да се ђаци у школама и домовима едукују и направе тимови за такве ситуације и међусобно потом помажу једни другима у таквом стресном периоду, јер сведоци смо великих кризних периода и код самих ђака, који се не либе иако млади да насрну на животе својих колега и наставника у школи. Ни наставници ни директори нису у таквим приликама дорасли насталој ситуацији. Због тога у нашем региону треба сензибилисати просветне педагоге како би могли да се ухвате у коштац са оваквим нимало лаким проблемима.

Без природног и емоционалног испољавања који свако од нас носи ми не можемо себе ни ментално да уравнотежимо. Треба дакле показати другима да имаш осећања и у себи емоције... Скупити храбрости и показати другом да си рањив!

Самоубица није човек који уништава само себе, он тим чином убија и цео свет. Прекида комуникацију са светом и ту се негде укрштају убиство и самоубиство. Убиство је

убијање другог али је такође убијање и целог света за тог другог. То је све последица неразрешене трауме. После свега траума ипак остаје и разара унутрашњи живот човека. Човек који живи са траумом мења своје понашање и остаје у зачараном кругу своје немоћи у овом врзином колу.

После деведесетих година прошлог века мноштво таквих случајева је остало неразрешено и без икакве помоћи. Ти људи су ту око нас и око вас темпиране бомбе са кратким фитиљом, опасност како за себе тако и за друге.

Или ћемо пропасти или ћемо нестати не пробудимо ли емпатију у своме бићу. Не знам колико смо спремни на то, али само коренито кретање према правој демократији у читавом нашем балканском лонцу може довести до правих резултата. Један паметан човек је рекао: “демократија јесте комуникација једног друштва једне нације са собом у тражењу сопственог идентитета”. Дакле то је оно што нас може вратити на прави пут, пут којим иду људи у правом смислу те речи. У супротном чека нас балканска култура нестајања и за све нас из југоисточне Европе неће бити ових претпостављених надања а самим тим и сопственог спаса.

Ладислав Варга

## BALKANSKA KULTURA NESTAJANJA

(Esej kao zloslutna priča)

Stanovnici jugoistočne Evrope iz raznoraznih medija svakog dana mogu saznati za priče o porodičnim nasiljima nad decom, ženama, starima, koje se završavaju masovnim tragedijama, ubistvima ili samoubistvima; samoubistvima mladih, samoubistvima penzionera, i tako do u beskraj...

Vreme je da se kao ljudi fokusiramo na ove alarmantne podatke, a ne samo da to posmatramo kao obični posmatrači i kafanski statističari. Nama žiteljima toga dela Evrope dan počinje takvim lošim vestima. To je svakodnevna pojava na koju smo pomalo oguglali, a koja je sve masovnija, ali šta je uzrok takvoj jednoj situaciji? Svi mi već dugo živimo u jednom visoko traumatizovanom društvu. Mi smo svi (bez obzira na naciju) u ovom regionu traumatizovani. I to ne od pre dvadeset godina, naše traume počinju još mnogo ranije. Od najranijih ratova sa tih prostora, preko Balkanskih, Prvog, Drugog svetskog i inih ratova potom. Zamislite samo koliko je generacija dece odrastalo bez roditeljske ljubavi kao posledica tih ljudskih klanica. Zato i društva koja kontinuirano prolaze kroz takve traumatizovane stadijume počinju da funkcionišu na jedan poseban način. Zapravo to su društva koja nemaju viziju, ne znaju kuda idu. To su društva koja stalno tumaraju u pomrčini svoga vremena. To su društva koja su duboko oštećena u onome što nas čini ljudima i nemaju osećanje empatije prema drugima. Zatim tu dolazi odmah i do povećanja agresivnosti; i kad se sve to uzme u obzir, i kada se tome pridoda loša ekonomska situacija, onda ne treba da se čudimo kako se lako potežu raznorazna oružja kako na druge tako i na sebe same. Živimo u društvu gde se svi osećamo ugroženo, a naše države su bespomoćne ne čine ništa ili čine veoma malo, na radu na tim traumama koja se usadila duboko u naša bića.

Pitanje je zašto čovek sa sobom nosi oružje? Otprilike zbog količine agresije koja je zbog ovih trauma sakupljenog straha toliko akumulirana, dovodi do onoga što se zove „kratki fitilj“. A onda mediji objavljuju ono što zvuči najatraktivnije ili najdrastičnije, a zapravo imamo jedno kontinuirano nasilje koje neprestano teče i koje postaje – kultura nasilja! Mi smo zato društva kulture agresivnosti, zato što ne sledimo prave ljudske vrednosti. Mi smo temeljno uplašeni i traumatizovani iz gomile razloga; političkih, nacionalnih, ekonomskih, međunarodnih, obrazovanog sistema i propasti porodice, koja je bila elementarna komunikacijska ćelija u nekom društvu. Međutim, naše porodice su velikim delom propale jer su roditelji sami na sebe kao vid komunikacije „režali“ a deca to od njih prihvatila, tako da ni jedna škola to kasnije nije mogla popraviti.

Državi je dato da bude monopolista sile da se ne bi sila ili nasilje produkovalo izvan određenih okvira. Međutim kod naroda jugoistočne Evrope, odnosno njihovih postojećih

organa vlasti, smatraju da sila vabi zakon i zakona se ne pridržavaju, često ga najdrastičnije kršeći oni sami. Smatrajući često da su ga oni doneli i da on za njih ne važi (što se u praksi često i manifestuje).

To ljude prosto uznemirava i osećaju se nesigurno. Imaju osećanje da žive u permanentnom vanrednom stanju, skrećući im misli sa osnovnih životnih problema. Narodu ubace u uho kako je država ugrožena, to je jedno politički-propagandno istorijsko pomeranje koje nije tačno i nema uporišta. Empirijski elementarno nije istinito (da je država ugrožena a ne pojedinac), i tako je i to deo kulture agresije i takve traumatizovane zajednice. Misleći suprotno (da nam je država ugrožena), mi zapravo tako obmanjujemo sami sebe.

Vrlo je važno znati da u okviru razmišljanja o traumi i psihologiji nesreća govori se o tome da postoji transgeneracijski prenos traume. Da to praktično, čak i generacija koja je živela u miru a roditelji su prošli kroz velike traume, da se te traume prenose i na decu. Kod tih naroda nema pravog vođe sa vizijom, da otvori nove puteve svojim sunarodnicima, da oda priznanje žrtvama i da osudi dželate iz sopstvenog tabora. Zaboravljene su reči velikog pisca: „sve srećne porodice srećne su na isti način, svaka nesrećna nesrećna je samo na svoj“.

U manje traumatizovanim društvima postoje projekti krizne intervencije u zajednici, odnosno u vaspitno obrazovanim institucijama. Radi se o tome da se đaci u školama i domovima edukuju i naprave timovi za takve situacije i međusobno potom pomažu jedni drugima u takvom stresnom periodu, jer svedoci smo velikih kriznih perioda i kod samih đaka, koji se ne libe iako mladi da nasrnu na živote svojih kolega i nastavnika u školi. Ni nastavnici ni direktori nisu u takvim prilikama dorasli nastaloj situaciji. Zbog toga u našem regionu treba senzibilisati prosvetne pedagoge kako bi mogli da se uhvate u koštac sa ovakvim nimalo lakim problemima.

Bez prirodnog i emocionalnog ispoljavanja koji svako od nas nosi mi ne možemo sebe ni mentalno da uravnotežimo. Treba dakle pokazati drugima da imaš osećanja i u sebi emocije... Skupiti hrabrosti i pokazati drugom da si ranjiv!

Samoubica nije čovek koji uništava samo sebe, on tim činom ubija i ceo svet. Prekida komunikaciju sa svetom i tu se negde ukrštaju ubistvo i samoubistvo. Ubistvo je ubijanje drugog ali je takođe ubijanje i celog sveta za tog drugog. To je sve posledica nerazrešene traume. Posle svega trauma ipak ostaje i razara unutrašnji život čoveka. Čovek koji živi sa traumom menja svoje ponašanje i ostaje u začaranom krugu svoje nemoći u ovom vrzinom kolu.

Posle devedesetih godina prošlog veka mnoštvo takvih slučajeva je ostalo nerazrešeno i bez ikakve pomoći. Ti ljudi su tu oko nas i oko vas tempirane bombe sa kratkim fitiljom, opasnost kako za sebe tako i za druge.

Ili ćemo propasti ili ćemo nestati ne probudimo li empatiju u svome biću. Ne znam koliko smo spremni na to, ali samo korenito kretanje prema pravoj demokratiji u čitavom našem balkanskom loncu može dovesti do pravih rezultata. Jedan pametan čovek je rekao: “demokratija jeste komunikacija jednog društva jedne nacije sa sobom u traženju sopstvenog identiteta”. Dakle to je ono što nas može vratiti na pravi put, put kojim idu ljudi u pravom smislu te reči. U suprotnom čeka nas balkanska kultura nestajanja i za sve nas iz jugoistočne Evrope neće biti ovih pretpostavljenih nadanja a samim tim i sopstvenog spasa.

Ladislav Varga

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRATI